

Sepsis na hondenbeet kan fatale gevolgen hebben

Bij circa 20 procent van de honden komt in de bek de bacterie *Capnocytophaga canimorsis* voor. Geen of een te late behandeling bij een beet van zo'n hond kan fatale gevolgen hebben voor de mens. De artsen Laura van Haaften en Karlijn Rutten, werkzaam op de intensive care van het Meander Medisch Centrum in Amersfoort, verloren afgelopen jaar twee patiënten aan een septische shock na een hondenbeet. Bij een derde patiënt, die de IC-opname wel overleefde, moesten meerdere tenen worden geamputeerd.

TEKST EN FOTO **JOHN EKKELBOOM, FREELANCE JOURNALIST**

Recente cijfers over het jaarlijkse aantal hondenbeten bij mensen in Nederland zijn er helaas niet. Een landelijk registratiesysteem ontbreekt vooralsnog. Wel deed de Animal Science Group van de Universiteit Wageningen veertien jaar geleden hier onderzoek naar in opdracht van het ministerie van LNV. Daaruit bleek dat per jaar ongeveer 150.000 Nederlanders door een hond worden gebeten. Een derde van deze slachtoffers had medische behandeling nodig, zoals het hechten en verzorgen van de wond en het toedienen van een tetanusinjectie. Bovendien zagen de onderzoekers destijds dat in de voorliggende periode van 25 jaar er 29 bijtincidenten waren geweest met een dodelijke afloop.

SCHROMELIJK ONDERSCHAT

Een van de oorzaken van overlijden na een hondenbeet is infectie met de bacterie *Capnocytophaga canimorsis*. Deze langzaam groeiende gramnegatieve staaf komt voor in de normale tandvleesflora van zowel honden als katten. Volgens een publicatie in het *Tijdschrift voor Diergeneeskunde* (juli 2011, L. Lipman, N. Tienhoven en W. Gaastra) geldt dit bij ongeveer 20 procent van deze dieren. Dat een hondenbeet in ongeveer één geval per jaar fataal zou aflopen, is volgens internist-intensivist Laura van Haaften en internist in opleiding Karlijn Rutten schromelijk onderschat. Beiden zijn werkzaam in het Meander Medisch Centrum in Amersfoort. Die onderschatting baseren ze op het feit dat er geen meldplicht is voor hondenbeten en dat

de bacterie niet altijd aangetoond kan worden. Alleen al in hun ziekenhuis zagen ze het afgelopen jaar drie patiënten die na besmetting met *Capnocytophaga canimorsis* op de IC terecht kwamen. Twee van hen zijn overleden, ondanks uitgebreide IC-behandeling. De derde patiënt overleefde ternauwernood, maar verloor meerdere tenen aan beide voeten.

INDRUKWEKKENDE HUIDAFWIJKINGEN

Rutten legt uit dat mensen in korte tijd heel ziek kunnen worden na zo'n infectie. "De incubatietijd is één tot zes dagen. De besmetting is moeilijk aan te tonen, omdat de bacterie slecht groeit in een kweekomgeving. En als mensen niet spontaan vertellen dat er een hondenbeet aan vooraf is gegaan, bestaat het risico dat de diagnose te laat of zelfs helemaal niet wordt gesteld." Van Haaften vult aan dat zo'n melding vooral achterwege blijft bij minimale verwondingen. "De link met de beet wordt in zo'n geval niet gelegd. Er kan sprake zijn van een klein droog korstje zonder lokale ontstekingsverschijnselen, wat in enkele gevallen toch kan leiden tot een sepsis. Die sepsis gaat gepaard met multi-organafalen en ernstige diffuse intravasale stolling. Kenmerkend is het beeld van purpura fulminans. Bij dit indrukwekkende huidbeeld ontstaat ernstige weefselnecrose door stolselvorming in de kleine bloedvaatjes in de huid. Als de patiënt het al overleeft, is het vaak nodig amputaties te ondergaan aan handen en/of voeten."

Links: Laura van Haften, rechts: Karlijn Rutten.

SNEL STARTEN MET ANTIBIOTICA

De meest recente patiënt met een hondenbeet die bij Van Haften en Rutten op de intensive care kwam, overleed eind vorig jaar. De man was begin zestig en kwam binnen op de spoedeisende hulp met verwardheid, diarree, koorts, lage bloeddruk, snelle ademhaling en een lage zuurstofsaturatie. Van Haften: "We dachten meteen aan een sepsis. Zijn vrouw vertelde dat de hond – een kruising Border Collie/Groenendaeler - van de burens haar man twee dagen daarvoor boven zijn wenkbrauw had gebeten. Het was slechts een piepklein wondje. Het klinisch beeld paste typisch bij een capnocytofagensepsis. Hij raakte immers al snel in een onomkeerbare diepe shock met multi-organafalen en had de kenmerkende huidafwijkingen. Beademing, breed spectrum antibiotica en maximale bloeddrukondersteunende medicatie mochten niet baten. Hij overleed binnen enkele uren na aankomst op de intensive care." Rutten vertelt dat de schade waarschijnlijk al was aangericht voordat de man in het ziekenhuis arriveerde. "Hoe eerder je antibiotica geeft na zo'n beet, hoe groter de kans is dat je het proces kunt omkeren. Deze bacterie is immers goed gevoelig voor dergelijke medicijnen."

IMMUUNSUPPRESSIVA

Op verzoek van Van Haften werden de bloedkweken langduriger ingezet. Pas drie weken later bleek de

MENSEN DIE IMMUUNSUPPRESSIVA GEBRUIKEN OF GEEN MILT MEER HEBBEN, ZIJN EXTRA KWETSBAAR

Capnocytophaga canimorsis inderdaad de boosdoener. "Ik belde dit door aan de familie. Op hun vraag wat te doen met de betreffende hond, heb ik contact opgenomen met de KNMvD. Daar wordt op dit moment gewerkt aan een standpunt over hoog-risico honden. Maar omdat de bacterie in de bek van veel dieren voorkomt, zijn er geen consequenties voor de hond." De beide artsen willen graag over hun bevindingen omtrent hondenbeten publiceren in een medisch vakblad voor huisartsen. Rutten licht toe

dat de huisarts de meeste slachtoffers van een hondenbeet ziet. "Als de huisarts weet dat een beet tot ernstige sepsis kan leiden, kan deze goede instructies geven aan de patiënt.

Bij een immuungecompromiteerde patiënt is het raadzaam profylactische antibiotica te geven." Ook voor dierenartsen heeft Van Haften een advies. "Mensen die immuunsuppressiva gebruiken of geen milt meer hebben, zijn extra kwetsbaar. De patiënt die hier onlangs overleed, slikte medicijnen tegen reuma. Als iemand voor registratie van zijn hond komt, is het verstandig te vragen naar gebruik van afweer onderdrukkende medicijnen en te vertellen over mogelijke risico's van een hondenbeet. Als dierenarts ben je niet alleen verantwoordelijk voor de hond maar ook voor de veiligheid van het baasje en zijn omgeving."